

Raymann

'Ik spaar niemand, maak grappen over iedereen'

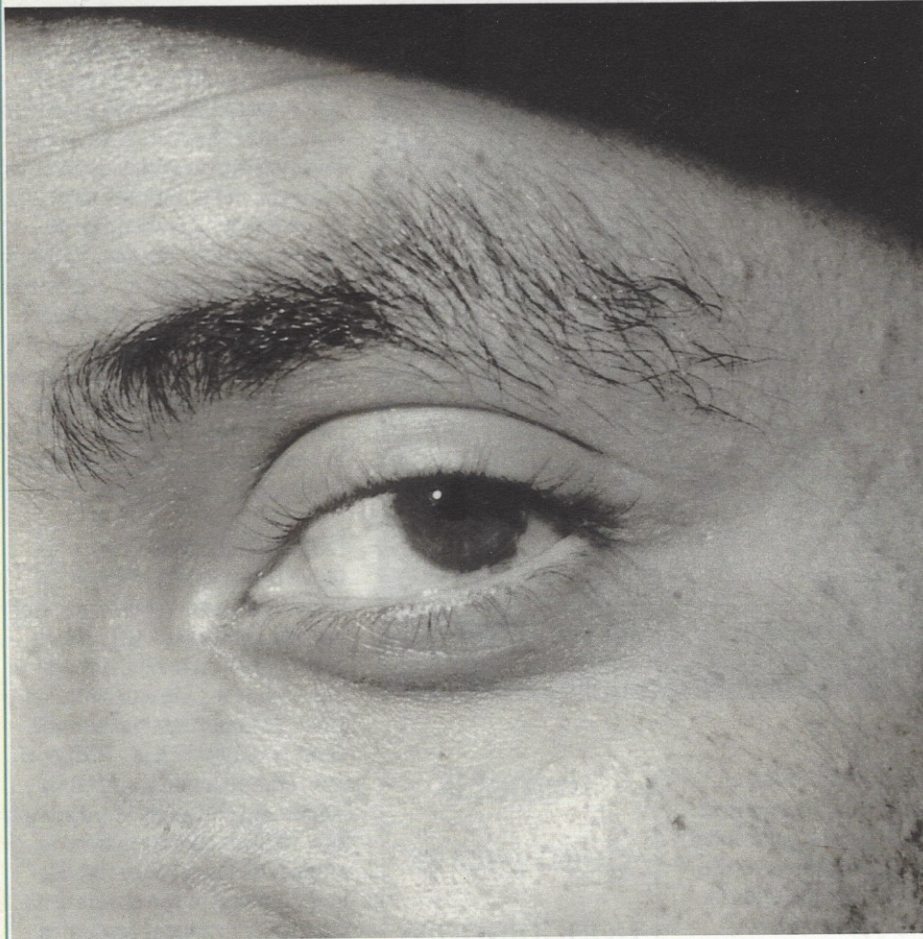

FOTO: S. PETERIK WIGGERS/HOLLANDE HOOGTE

Achterin zijn wagen bungelt aan een knaapje een opzichtig gedessineerd hemd dat door moet gaan voor Afrikaans; in de regel gewoon met de laatste vlucht vanuit Nederland geïmporteerd. Het kledingstuk is bestemd voor een typetje dat hij speelt in de jongste reclame voor de Surinaamse luchtvaartmaatschappij SLM. Raymann verklaart: 'Nederlandse Surinamers die zo gekleed naar Suriname reizen... die lui zijn allemaal op zoek naar hun roots.' Jörgen Raymann, nazaat van een Duitse meubelmaker en een Surinaamse slavin, maakte in eigen land faam met zijn optreden in commercials. Lange tijd sprak men hem in Paramaribo op straat aan als 'Hé Buurvrouw'. Verkleed als Creools moesje – grote gouden oorkingen, klederdracht, krullende pruik boven vlassig snorretje – prees hij als Buurvrouw Esseline van Doornegat hartstochtelijk Witboi's zeepoeder aan: product van eigen bodem. Pas sinds kort – vele shows, conferences en tv-presentaties later – kent men zijn ware naam: Jörgen Raymann. Toespelingen worden er nog steeds gemaakt, ook als hij zijn auto parkeert. 'Ha Buurvrouw, heeft u nog Witboi?' 'Nee, jongen, uitverkocht,' antwoordt hij welgemoed. Meldt: 'Dit is vandaag pas de derde keer dat ik deze grap hoor.'

De humor in Nederland is anders. Grappen over homo's - in Suriname ligt men in een deuk - slaan in de Lage Landen niet aan. Gevoelig evenwel liggen daar racistische grappen, weet de Surinaamse cabaretier Jörgen Raymann (33). Tijdens het EK is Raymann dagelijks te zien in de **The comedy factory** (Ned. 3, circa 19.55 uur). Daarin ontvangt hij stand-up comedians uit verschillende werelddelen.

Tekst: Ellen de Vries, programmamaakster bij KRO's *Vijfde verdieping*

Twee jaar geleden brak de Surinaamse cabaretier door in Nederland, toen hij NPS-baas Carel Kuyl charmeerde met een optreden in een van de kleine zaaltjes in de Bijlmer. Kuyl bood hem terstond een contract aan en aldus was *The comedy factory* geboren. Ook al treedt Raymann nu op in grote zalen – *The comedy factory* wordt opgenomen in het Rotterdamse Luxortheater – altijd als hij Nederland aandoet, maakt hij een bedevaartstocht naar Bijlmers Holendrecht. Daar verzorgt hij op zondagmiddag een voorstelling voor de moesjes – de oude Surinaamse vrouwtjes in de Bijlmer. 'Dat blijft toch een beetje mijn thuis. Daar kan geen publiek tegenop.'

Lörgen Raymann

tegen die honderd oude vrouwtjes. Ze lachen een halfuur langer om een grap.'

Bobo's

We zitten op het terras van Torrarica, het bekendste en meest prestigieuze hotel van Paramaribo: ontmoetingsplek van degenen die zien en gezien willen worden. In de verte roept de telefoniste personen om, en af en toe duikt met een plonsje een gast in het blauwe water van het zwembad. Eerst even handjes schudden en dan nemen we plaats onder de parasol en drinken een biertje. Uiteraard Parbo, een Surinaams brouwsel waarvoor hij ook reclame maakt en waarvan het logo zijn kleding siert; Raymann

maakt onbekommerd overal en graag reclame voor zijn sponsors. In Suriname is dat ook geen enkel probleem. Tijdens interviews die hij afstaat, somt hij moeiteloos in een slotwoord zijn weldoeners op: en dan wil ik nog bedanken SLM, Parbo... In Nederland zorgde dat voor verschrikte reacties bij de publieke omroepen, zag hij de procudent heftig gebaren en driftig nee schudden... Hij lacht. Raymann heeft het druk. Maandag reist hij af naar Miami om comedians te scouten voor *The comedy factory* die deze week weer van start gaat. In *The comedy factory* is hij vooral de gastheer die grappenderwijs de verschillende gasten aankondigt. *Was het wennen: optreden in Ne-*

derland; wat zijn de verschillen met Suriname?

Grapt: 'Behalve het geld?...' Neemt een slok. 'Surinamers zijn uitbundiger in hun reacties. Laatst... dat was het ergste wat ik ooit heb meegemaakt, moest ik het Theaterfestival openen. Er zaten allemaal bobo's in de zaal, Ruud Lubbers en zo... Maar er kon geen lach van af. Af en toe zag ik wel schouders lichtjes schudden, maar verder niets. Ik dacht: wat is dit nou? Ik kom hier nooit meer. En toen ik klaar was kwamen die mensen naar me toe: "Jongen, het is voor het eerst dat we zo hebben genoten van de opening van het festival. Volgend jaar weer, fantastisch". Nu breekt mijn klomp, dacht ik. Het kader in Nederland verschilt ook in een ander opzicht met dat van Suriname. In Suriname maak je meer platte seksueel getinte grappen. In Nederland hoef je niet met onderbroekenlol aan te komen.'

Homograppen

In het begin wilden die ook op het Nederlandse scherm nog wel van zijn lippen rollen: grappen over pussy's en maandverband met vleugels... Verontschuldigt zich: 'Je maakt een transmissie door, je ontwikkelt je...' Grappen over seks en homo's mogen in Nederland een gepasseerd station zijn, in Suriname doen homograppen het nog heel goed. Homograppen zijn een absolute hit. Hij maakt ze zonder scrupules. 'Ik maak overal grappen over als het past binnen het onderwerp waarover ik praat. Ik maak alleen geen grappen die mensen persoonlijk kwetsen, dus over persoonlijke gebreken of handicaps. Die hardheid in het Nederlandse cabaret, waar ze soms met mensen de vloer aanvegen – Willem Alexander voor droplul uitmaken – nee, dat doe ik niet.' Toch spot hij graag met het feit dat president Jules Wijdenbosch dikwijls met Koning Alcohol verkeert. 'Ja maar dat is geen per-

'Humor is
geen zwarte
aangelegen-
heid, humor
heeft geen
kleur. Humor
is universeel'

soonlijk gebrek, dat is gewoon een slechte gewoonte die hij heeft. Alhoewel... (grinnikt) het begint bij hem wel steeds meer op een handicap te lijken, ja.' Politiek is als van oudsher een dankbaar onderwerp voor cabaretiers.

Vooroordelen

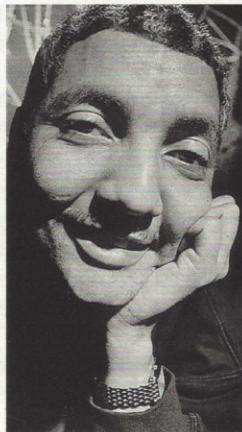
Laatstelijk richtte Jörgen Raymann als Buurvrouw in de nieuwste tv-reclame voor Witboi met een knipoog naar de (toen komende) verkiezingen van 25 mei een nieuwe partij op – inmiddels telt Suriname met een inwonertal van 300.000 maar liefst veertig partijen. De PSS, zo heet de partij van Buurvrouw, de Partij van Schoon Suriname, moet een eind maken aan de viezigheid in het land. 'Want opgeruimd staat netjes. We hebben een heldere toekomstvisie.' De verwijzing naar Wijdenbosch' onduidelijk beleid wordt in Suriname zeer gewaardeerd. 'Nee, grappen over Wijdenbosch en Bouterse zijn geen enkel probleem. Er is een tijd geweest, tijdens het militaire regime, dat men bang was om te praten. Maar als je ziet wat men nu in het parlement zegt en op tv... dan zeg ik minder erge dingen. Ik heb nooit problemen gehad. Wel eens onder Venetiaan. Toen heeft iemand me hier in Torrarica aangesproken en gezegd: "Hou je in de gaten dat je een Nederlands paspoort hebt! Je wordt zo het land uitgezet". Ik was niet bang, maar wilde wel weten waar dat dreigement vandaan kwam. Uiteindelijk bleek het niet van de regering afkomstig te zijn, maar van een particulier. Op het moment dat je bang bent om grappen te maken moet je weggaan. Dit werk kan je niet doen onder angst, als je rekening moet houden met represailles. Ik spaar niemand. Maak grappen over iedereen.' Niet alleen politiek, ook het thema vooroordelen is een vast onderdeel van zijn repertoire. Vooral in Nederland is dat een

dankbaar onderwerp. 'Nederlanders hebben vooroordelen over het feit dat Surinamers altijd te laat zijn. Als er een groep mensen massaal te laat de zaal inkomt, maak ik altijd de grap: "Jullie dachten natuurlijk: een Surinamer heeft die show, dus ik zal maar laat komen... Want hij is ook niet op tijd." Dan zie je hoe belachelijk vooroordelen zijn. Wij hebben vooroordelen over Nederlanders dat ze niet baden en niet hun tanden poetsen. Heel absurd; er is er misschien één die dat niet doet. Als ik daar een grap over maak en er zitten Surinamers in de zaal die lachen, dan zeg ik: "Jullie zijn net zo erg als jullie hier lang genoeg wonen," en dan zie je de Nederlanders zachtjes grinniken. Je moet balans houden, iedereen tegen de schenen schoppen.'

Koffie met melk

Gevoelig liggen in Nederland racistische grappen. 'Turken, Marokkanen en Afrikanen kan ik allemaal bij de ballen grijpen, en rondslingeren. Dat wordt van mij geaccepteerd. Omdat ik – tussen aanhalingstekens – minderheid ben. Dan denkt men: laat die minderheden elkaar maar afmaken. Ik kan gemakkelijker op tv zeggen "die Turken moeten oprotten" dan Freek de Jonge of Youp van 't Hek.' Alle grappen moeten kunnen, vindt hij. Over homo's maar ook over verschillende etnische groepen. 'Ik maak ook grappen over Nederlanders. Het gaat om de bedoeling. Je ziet vaak dat mensen in het dagelijks leven grappen maken die ook racistisch bedoeld zijn. Die zijn niet grappig bedoeld maar gemeen.' In zijn show treden onevenredig veel zwarte stand-up comedians uit de VS en Engeland op. Was behalve de voertaal (Engels) huidskleur een criterium? 'Het was de bedoeling van de NPS een multicultureel programma te maken, om eigenlijk alleen

maar zwarte comedians in het programma te vragen. Maar ik heb gezegd: humor is geen zwarte aangelegenheid, humor heeft geen kleur. Humor is universeel. De grappen die jullie maken over Belgen, maken wij over Surinamers uit het district Coronie. Ik wil een geïntegreerd programma, heb ik gezegd: wit en zwart naast elkaar. We hebben elke aflevering al een neger en dat ben ik. Soms is het koffie met veel melk en soms met wat minder.' Nederlandse comedians treden niet op in zijn programma. 'Ze willen niet meewerken, een groot gedeelte zit in het theaterprogramma van Raoul Heertje *The Comedytrain*. Ze zeggen: stand-up comedy werkt niet op tv, sommigen hebben niet genoeg materiaal. Als ze hun show op tv hebben gedaan, kunnen ze het land niet meer in omdat ze al hun kruut verschoten hebben.' Jammer, ja. Want hij vindt ze goed: Najib Amhali, Raoul Heertje, Eric van Sauer...

'Ik kan gemakkelijker op tv zeggen "die Turken moeten oprotten" dan Freek de Jonge of Youp van 't Hek.'

Bolletjes

In september gaat ook zijn nieuwe theaterprogramma in roulatie, dat ironisch *Even slikken* heet. In het kort: de Hindoestaanse leraar Mahinder beproeft zijn geluk in Nederland, maar keert gedesillusioneerd terug naar Suriname om bolletjes te slikken.' *Toch geen plannen om naar Nederland te verhuizen om van het pendelen af te zijn?* 'Vooralsnog niet. Ik heb het hier naar mijn zin, heb genoeg te doen. Ik geef tegenwoordig ook les op het lyceum. Kinderen raken gedemotiveerd door al die onderwijzersstakingen. Ik praat over problemen, leer ze hoe ze mensen moeten benaderen, en hoe te spreken in het openbaar. Verder word ik binnenkort beëdigd door de VN als goodwill ambassadeur voor het UN Aids-programma. Dat gebeurt in Nederland niet zo gauw. Hier ben je iemand.'